

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
เพื่อพัฒนาทักษะการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษาวิชาชีพครู
เรื่อง “เสื่อจันทบูร”

ชั้นการสอน	กิจกรรมการสอน	สื่อ-อุปกรณ์
ชั้นที่ 1 (เร่งเร้าความสนใจ)	1. ครูนำเข้าสู่บทเรียน โดยการเร้าความสนใจของผู้เรียนผ่านการดู Clip VDO เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดจันทบุรีในเรื่อง กกจันทบูร	-Clip VDO
ชั้นที่ 2 (บอกวัตถุประสงค์)	2. ครูบอกวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในเรื่อง “เสื่อจันทบูร” ดังนี้ -ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาของจังหวัดจันทบุรีในเรื่องเสื่อจันทบูร -ผู้เรียนสามารถนำความรู้ เรื่อง “เสื่อจันทบูร” ไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอน	
ชั้นที่ 3 (ทบทวนความรู้เดิม)	3. ครูให้ผู้เรียนระดมความคิดในประเด็นต่อไปนี้ -เสื่อจันทบูรมีต้นกำเนิดมาจากที่ใด -เสื่อจันทบูรมีวิธีการทำอย่างไร -ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากเสื่อสามารถนำมาทำสิ่งของได้อีกบ้าง -พื้นที่ใดในจังหวัดจันทบุรีที่เป็นแหล่งผลิตเสื่อจันทบูร	-แผนผังระดม ความคิด
ชั้นที่ 4 (นำเสนอเนื้อหาใหม่)	4. ครูให้ผู้เรียนศึกษาเรื่อง “ต้นกำเนิดเสื่อจันทบูร” โดยให้ผู้เรียนดู VDO และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับต้นกำเนิดเสื่อจันทบูร จากนั้นให้สรุปผลการเรียนรู้	-VDO การผลิต เสื่อจันทบูร
ชั้นที่ 5 (ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้)	5. ครูให้ผู้เรียนศึกษาเรื่อง “การทอเสื่อกก” โดยให้ผู้เรียนดู VDO และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับต้นกำเนิดเสื่อจันทบูร จากนั้นให้สรุปผลการเรียนรู้	-ทัศนศึกษา แหล่งผลิต และ จำหน่ายเสื่อ จันทบูร
ชั้นที่ 6 (กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน)	6. ครูให้สำรวจแหล่งผลิตเสื่อจันทบูร และทดลองทอเสื่อกก ที่มีอยู่ใน จ.จันทบุรี พร้อมทั้งบันทึกวิธีการทอเสื่อกก	-เอกสาร ประกอบ
ชั้นที่ 7 (ให้ข้อมูลย้อนกลับ)	7. ครูให้ผู้เรียนสำรวจประเภทของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากเสื่อจันทบูร และสถานที่จำหน่ายเสื่อจันทบูรที่มีจำหน่ายอยู่ในท้องถิ่น จากนั้นให้ผู้เรียนนำรายงานผลการสำรวจดังกล่าว	

ชั้นการสอน	กิจกรรมการสอน	สื่อ-อุปกรณ์
ชั้นที่ 8 (ทดลองความรู้ใหม่)	8. ครูให้ผู้เรียนนำผลิตภัณฑ์จากเสื่อจันทบูร หรือเสื่อที่ได้ทดลองทอขึ้น มาวิเคราะห์ถึงประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนทดลองนำเสื่อจันทบูรมาใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน และนำมาใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ในห้องเรียนของตนเอง จากนั้นให้ผู้เรียนแต่ละคนนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลหน้าชั้นเรียน และสะท้อนผลการเรียนรู้	-เอกสารประกอบ
ชั้นที่ 9 (สรุปและนำไปใช้)	9. ครูให้ผู้เรียนทุกคนสรุปเรื่องราวที่ได้เรียนรู้เรื่อง “เสื่อจันทบูร” พร้อมทั้งนำเสนอผลการเรียนรู้ในประเด็นต่อไปนี้ <ul style="list-style-type: none"> -ด้านความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้เรื่อง “เสื่อจันทบูร” -ด้านทักษะและความสามารถในการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ -ด้านเจตคติและความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้เรียนรู้ 	

เอกสารประกอบการเรียนรู้

เรื่อง “เสื่อจันทบูร”

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ต้นกำเนิดเสื่อจันทบูร

กก (พืชเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น) กก จัดเป็น พืช เส้นใย ชนิด หนึ่ง ซึ่งเจริญเติบโตได้ดีในที่ที่มีน้ำท่วมถึง โดยเฉพาะในประเทศไทย แม้ว่า กก จะไม่จัดเป็น พืช เศรษฐกิจ ที่สำคัญ ในระดับประเทศก็ตาม แต่ชาวไทยได้รู้จักการนำต้นกกมาทอ มาสานเป็นเสื่อนานนับศตวรรษแล้ว จนเป็นที่แพร่หลายทั้งภายในและภายนอกประเทศ คู่กับประเพณีดั้งเดิมของไทยเรามานานเท่านาน ซึ่งเราเคยได้ยินคำกล่าวที่ว่าเสี้ยงคูปเสื่อ

กก ในทางพฤกษศาสตร์ จัดอยู่ในจำพวกพืชล้มลุกชนิดใบเลี้ยงเดี่ยว อยู่ใน

ตระกูล Cyperaceae ส่วนใหญ่พบได้ทั่วไปตามที่สูงชัน เช่น ต้นกระจูด ซึ่งจัดเป็นกกชนิดหนึ่ง ชอบขึ้นในที่ที่มีน้ำขังตลอดปี ซึ่งทางภาคใต้เรียกว่าพรุ หรือชาวพื้นเมืองเรียกว่า โพระ จากการศึกษายังพบว่ามี กก ที่นำมาสานหรือทอเป็นเสื่ออยู่หลายชนิด ชนิดที่นำมาจักและทอให้เป็นเสื่อ หรือผืนเสื่อได้อย่างละเอียดประณีตเห็นจะได้แก่ กกจันทบูร กกจันทบูรมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Cyperus corymbosus* Rotth ลักษณะ ลำต้นกลม มีเฉพาะลำต้น ส่วนบนใบใกล้ ๆ กับช่อดอก จะเป็นสามเหลี่ยม ลำต้นมีสีเขียวเข้ม เป็นมันสูง 1-2 เมตร ดอกมีขนาดเล็ก เป็นฝอยอยู่รวมกันเป็นช่อดอก เมื่อดอกอ่อนจะมีสีเขียวอ่อน พออายุมากขึ้น ดอกจะกลายเป็นสีน้ำตาลอ่อน ใบประดับของช่อดอก จะมีลักษณะเป็นแผ่นยาวเรียวยาวส่วนปลายแหลม สั้นกว่า ความยาวของช่อดอก

ความเป็นมาของกกจันทบูร

ตามประวัติ กกจันทบูร มีต้นกำเนิดแถบจังหวัดจันทบุรี เชื่อกันว่า มีกกประเภทนี้ขึ้นอยู่ตามคันทนาทั่วไปมานานแล้ว เดิมชาวบ้านนิยมตัดมาแล้วผ่าเป็นเส้น ใช้ทำเชือกมัดปู ต่อมาเมื่อมีพวกแม่ชีเชื้อสายญวน ผู้นับถือศาสนาคริสต์ที่อยู่ในบริเวณอารามฟาติมา วัดคาทอลิก สะพานวัดจันทต.จันทนิมิต อ.เมือง จ. จันทบุรี เป็นผู้ริเริ่มการทอเสื่อจากกกจันทบูร เป็นกลุ่มแรก ชาวจันทบุรี

เรียกกลุ่มนี้ว่า พวกญวน และเรียกเสื้อที่ทอได้ว่า เสื้อชี ซึ่งถือว่าเป็นชื่อเดิมของเสื้อกจันทบุรี ต่อมา ชาวญวนได้แนะนำให้ชาวบ้านในจังหวัดจันทบุรี ปลูกกกไว้เพื่อแลกเปลี่ยนกับเสื้อ ทำให้ ชาวบ้าน นิยมปลูกกก ฝีกหัดทอเสื้อ และใช้เสื้อกันมากขึ้น จนกลายเป็นสินค้าพื้นเมือง

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงพัฒนาการทอเสื้อจันทบุรีให้เจริญก้าวหน้า

เมื่อสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 ได้เสด็จพระราชดำเนินมาประทับอยู่ ณ วังสวนบ้านแก้ว (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี) เมื่อปี พ.ศ. 2493 พระองค์ได้ทรงพัฒนาการทอเสื้อจันทบุรีให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตร กิจการการทอเสื้อของแม่ชีที่วัดญวน ทรงพบข้อบกพร่องบางประการ พระองค์ทรงเห็นว่า ควรจะได้พัฒนาในเรื่องการย้อมสี การฟอกให้เส้นกกขาว จึงมีพระราชดำริให้ปรับปรุงกรรมวิธีการผลิตใหม่ ให้ทันสมัยและมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น เป็นต้นว่าทรงผลิตสีย้อมกกให้มีสีมากขึ้น ใช้กรรมวิธีฟอกกกก่อนย้อมจะได้สีที่สม่ำเสมอดีขึ้น และมีคุณภาพคงทนถาวร ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงงานทอเสื้อที่วังสวนบ้านแก้ว มีลูกจ้าง 30 คน แบ่งเป็นแผนกต่าง ๆ คือ แผนกฟอกเส้นกกให้ขาว แผนกย้อมสีกก แผนกทอเป็น ผืนเสื้อ แผนกตัดเย็บเสื้อเป็นผืนตามขนาดต่าง ๆ เสื้อที่ผลิตได้ในขณะนั้นชาวบ้านขนานนามว่า "เสื้อจันทบุรีสมเด็จพระเจ้า" นอกจากนั้นยังนำเสื้อที่ทอแล้วมาประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้อีก เช่น ผลิตเป็นกระเป๋าเอกสาร กระเป๋าถือสตรี ที่รองจาน ที่รองแก้ว กล่องใส่กระดาษเช็ดมือ ฯลฯ

ประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากเสื่อจันทบูร เช่น ผลิตเป็นกระเป๋าเอกสาร กระเป๋าถือสตรี
ที่รองจาน ที่รองแก้ว กล่องใส่กระดาษ เช็ดมือ ฯลฯ

และโปรดเกล้าฯ ให้ติดเครื่องหมายการค้าใน ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเสื่อ เป็นรูปคนหาบกระจาด
ใช้ชื่อว่า "อุตสาหกรรมชาวบ้าน" แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถของพระองค์ที่ได้ชื่อว่าเป็น
ผู้ทรงริเริ่มให้เกิดอุตสาหกรรม ประจำถิ่น จนกลายเป็นผลิตภัณฑ์ทรงคุณค่าแก่ชาวจันทบุรีและ
ถือเป็นของดีประจำจังหวัดจันทบุรี トラบเท่าทุกวันนี้ จากพระราชดำริให้มีอุตสาหกรรมชาวบ้าน
ดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดศูนย์ฝึกฝน ศิลปอาชีพ ให้ลูกจ้างจำนวนหนึ่ง หลังจากลาออกไปประกอบอาชีพ
มีกิจการเป็นของตนเอง ได้นำประสบการณ์ที่ได้จากโรงงานไปดำเนินกิจการจนได้ผลอย่างดี จึงทำให้
กิจการค้าด้านนี้แพร่หลาย ตามครัวเรือนราษฎร มากขึ้น จนกระทั่งปัจจุบันอาชีพการปลูกกก
การทอเสื่อจันทบูรกลายเป็นศิลปหัตถกรรม พื้นบ้านที่มีชื่อเสียงของชาวจังหวัดจันทบุรีトラบเท่า
ทุกวันนี้

อาชีพทอเสื่อกกในจังหวัดจันทบุรี

แหล่งปลูกกกจันทบูร

สถานที่ปลูกต้นกกในจังหวัดจันทบุรี

เนื่องจากกกจันทบูร จัดว่าเป็นกกที่มีคุณภาพดีมาก ในการนำมาจักแล้วทอเป็นเสื่อ จึงมีผู้นำพันธุ์กกชนิดนี้ไปปลูกแพร่หลายทั่วไปอีกหลายจังหวัด ได้แก่ ที่อำเภอบ้านสร้าง อำเภอมะนัง จังหวัดปราจีนบุรี อำเภองครักษ์ อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลีและอำเภอมะนัง จังหวัดนครนายก นอกจากนี้ได้แพร่หลายไปภูมิภาคอื่นๆ เช่น ในจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดสระบุรี แม้แต่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แถบจังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดสกลนคร หนองคาย อุดรธานี นครพนม และอุบลราชธานี เป็นต้น ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกได้แก่จังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด จังหวัดระยอง และปลูกมากที่สุดที่จังหวัดจันทบุรี ที่อำเภอมะนัง ตำบลบางกะจะ ที่บ้านเขาน้อย, ตำบลหนองบัว ที่บ้านเสม็ดงาม ตำบลเกาะขวาง ที่บ้านเกาะโตนด อำเภอท่าใหม่ ที่ตำบลตะกาดเจ้า อำเภอแหลมสิงห์ ที่ตำบลบางสระแก้ว ตำบลบางกะไชย และตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ เป็นต้น

เสื่อกกจันทบูร

เสื่อกก มีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไปตามชนิดซึ่งมีอยู่หลายชนิด ถ้าแยกออกตามลักษณะของเนื้อเสื่อและการสืบทอ แถบจังหวัดจันทบุรีและใกล้เคียง ก็มีอยู่ 3 ชนิด คือ

1. **เสื่อชั้นเดียว** เป็นเสื่อสี่เหลี่ยม หรือสลับสี่เหลี่ยมเพราะวางเส้นเอ็นถี่ นิยมใช้ปูพื้นบ้านหรือบางที่ก็ทอเป็นผืนยาวสำหรับปูลาดใต้อาสนสงฆ์ มีขนาดตั้งแต่ 4 คืบขึ้นไปจนถึง 10 คืบ เสื่อยังมี ความกว้างมาก ๆ เช่น 9 คืบ 10 คืบ ยิ่งหากทอได้ยากราคาจำหน่ายจึงสูงกว่าเสื่อขนาด 5-8 คืบ
2. **เสื่อสองชั้น** เป็นเสื่อสลับสี่ (โดยมากตอนกลางของเสื่อจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมจตุรัสเล็ก ๆ สลับสี่) เส้นเอ็นเสื่อจะวางห่างจากเสื่อชั้นเดียว ดังนั้นเนื้อเสื่อจึงไม่แน่นเท่ากับเสื่อชั้นเดียว

3. เลื่อยกดอก อาจจะเป็นเลื่อยชั้นเดียวหรือสองชั้นก็ได้ แต่ยกเป็นลวดลายดอกดวง หรือเป็นภาพเป็นตัวอักษรตามแบบที่ต้องการ เลื่อยชนิดนี้ท่อยาก ใช้เวลาทอนานเพราะการสอดเส้นกจะต้องสอดเข้าไประหว่างเส้นเอ็นที่ยกขึ้นกดลงตามแบบที่กำหนด (ซึ่งภาษาของการทอเรียกเก็บ) และเส้นกที่ใช้ก็ต้องใช้เส้นละเอียดกว่าการทอเลื่อยชนิดธรรมดา

ถ้าแยกออกตามลักษณะของสีก็มีดังนี้

1. เลื่อขาว โดยมากทอด้วยกกสามเหลี่ยม หรือกทั้งต้น ไม่ย้อมสี เส้นเอ็นห่างพอ ๆ กับเลื่อยสองชั้นขนาดกว้าง 1-1.20 เมตร (5-6 คืบ) มีทำกันมากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ชัยภูมิ ขอนแก่น หรือแถวอำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี เลื่อยชนิดนี้เนื้อหยาบและราคาถูก

2. เลื่อสี หรือเลื่อยลาย โดยมากเป็นเลื่อยที่ทอด้วยกกกลมซึ่งนำมาจักเป็นเส้นตากให้แห้งและย้อมสี มีทอกันมากแถวจังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด และในอีกหลายจังหวัด ซึ่งกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้ไปเปิดการฝึกอบรมเผยแพร่ผลการสำรวจของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม พบว่ามีแหล่งผลิตเลื่อยชนิดต่าง ๆ ดังนี้

1. เลื่ออก ใช้กกกลม เรียกกันว่า เลื่อจันทบุรี หรือเลื่อจันทบุรี ซึ่งมีชาวบ้านเรียกว่า "ไหล" ผลิตมากที่จังหวัดจันทบุรี , ตราด , ปราจีนบุรี , และฉะเชิงเทรา ส่วนที่ใช้กกลี้นมีผลิตมากที่จังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ สกลนคร และชัยภูมิ

2. เลื่อกระจูด ผลิตมากในจังหวัดภาคใต้ ตั้งแต่จังหวัดสุราษฎร์ธานีลงไป และทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แถบจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดระยอง ก็มีผลิตกันบ้างเหมือนกัน

3. เลื่อคล้า เคยมีผลิตที่จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด แต่ในปัจจุบันดูเหมือนจะสูญหายไปหมดแล้ว

4. เลื่อหวาย ผลิตกันแถบจังหวัดบุรีรัมย์ , สุรินทร์ , ศรีสะเกษ ที่ผลิตออกเป็นสินค้าอยู่ในขณะนี้ อยู่ที่ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ส่วนทางภาคกลาง เช่น กรุงเทพฯ จังหวัดนครสวรรค์

5. เลื่อลำแพน เป็นเลื่อยที่ใช้ไม้ไผ่มาจักเป็นดอกแบบใหญ่แล้วสาน ชาวประมงนิยมใช้สำหรับตากกุ้ง ตากปลา มีผลิตกันมากที่จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดราชบุรี

เลื่อจันทบุรี จัดได้ว่าเป็นเลื่อยที่มีคุณภาพ เนื่องจาก เป็นเลื่อยที่ทอจากกน้ำกร่อย หรือบางที่นิยมเรียกว่าก สอง น้ำ บริเวณทำนากจะอยู่แถบชายทะเล ทำให้ดินแถบนั้นมีกรด และกร่อยส่งผลทำให้เส้นใยกกแถบจันทบุรี เหนียว นุ่ม เป็นมัน สามารถนำไปจัก เป็นเส้นเล็ก ๆ ได้ดี กรรมวิธีในการนำกกมาแปรรูปเป็นเส้นใยเพื่อทอเป็นผืนเสื่อนั้น แถบจังหวัดจันทบุรีหรือจังหวัดใกล้เคียง นิยมนำกกที่คัดขนาดแล้วมาทำการจัก (ผ่า) กกอออกเป็นเสี้ยว ๆ ให้มีขนาดเท่า ๆ กัน แล้วขูดเอาไส้ในออก จำนวนเสี้ยวต่อต้นกหนึ่งต้น จะมากหรือน้อยจะไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของต้นก ถ้าลำต้นมีขนาดโตก็จะได้ 4-6 เสี้ยว แล้วนำต้นกที่ขูดไส้ในออกแล้วไปผึ่งแดด ให้แห้งก็จะได้เส้นกตากแห้ง เกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีสามารถจักกได้ละเอียดมากกว่า

แถบจังหวัดปราจีนบุรี นครนายก และทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำให้ได้เสื่อที่ปราณีตและได้ราคาแพงกว่าเสื่ออื่น ๆ หลังจากจักกกแล้ว จึงนำกกเส้นเหล่านั้นไปตากแห้งประมาณ 3-5 วัน เส้นกกจะม้วนตัวเอาผิวด้านนอกออกทำให้ดูเป็นมันเรียบ จากนั้นนำไปย้อมสีต่าง ๆ แล้วตากให้แห้งอีกครั้งหนึ่งจึงนำไปทอเสื่อ เครื่องทอจะวางราบไปกับพื้นเพื่อความสะดวกในการประดิษฐ์และตกแต่งลายบนผืนเสื่อ ทอเสร็จแล้วอาจจะมีการนำไปเย็บเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ ต่อไป

การปลูกกก

การเตรียมกก เดิมชาวบ้านจะใช้ต้นกกที่ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติ มาใช้ทอเสื่อ ต่อมาเมื่ออาชีพการทอเสื่อเป็นที่แพร่หลาย ต้นกก ที่ขึ้นเองตามธรรมชาติไม่เพียงพอที่จะนำมาทอเสื่อ จึงได้มีการทำนาปลูกขึ้น ผู้ที่จะทำ นากกได้นั้น ต้องมีที่ดินในที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง เริ่ม ด้วยการไถคราดเก็บวัชพืชต่าง ๆ ออกเช่นเดียวกับการทำนา เมื่อเตรียมดินเสร็จก็ต้องหาหัวกกใหม่ ซึ่งมีลักษณะเป็นแ่งคล้ายหัวขามีหน่ออ่อนของกกโผล่ขึ้นมา และนำไปปลูกวิธีเดียวกับการทำนาข้าว เมื่อกกอายุได้ ๑ - ๒ เดือนต้องไปกำจัดวัชพืชและใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ คือ ปุ๋ยยูเรีย รอกกอายุได้ ๔-๕ เดือน จึงสามารถตัดมาใช้ได้ สีที่ย้อมยากที่สุด ได้แก่ สีขาว ส่วนชาวจีนทบรียนิยมที่จะใช้สีของกกที่แห้งเองตามธรรมชาติ (สีออกเหลืองนวลอ่อนๆ เกือบขาว) โดยคัดเลือกจากกกที่มีลำต้นค่อนข้างอ่อน ผิวกกจึงจะมีสีเสมอกัน แล้วนำไปต้มในน้ำเดือดผสมเกลือเล็กน้อย เพื่อคงสภาพสี และป้องกันไม่ให้เกิดเชื้อรา

กกที่ตัดมาจะนำมาผ่าเป็นซีกเล็ก ๆ ๓-๔ ซีกต่อต้น ชาวบ้าน เรียกว่า " การจักกก " นำกกที่จักแล้วมามัด แล้วนำไปผึ่งลมให้แห้งสนิท ก่อนที่จะนำเส้นกกไปย้อมสี ให้นำกกที่แห้งสนิทไปแช่น้ำให้นิ่มเสียก่อน สีที่ใช้ย้อมมักใช้สีชนิดเดียวกันกับสีย้อมไหม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

นอกจากกกที่เป็นวัสดุสำคัญในการทอเสื่อแล้ว ยังมี “เอ็น” ที่ใช้ร้อยฟืม เพื่อใช้ในการทอเสื่อด้วยเอ็นที่ใช้นั้นจะทำมาจากต้นปอกระเจา ซึ่งสามารถปลูกได้ง่ายมาก โดยการนำเมล็ดปอมาหว่านบนพื้นดินที่เตรียมไว้ คล้ายการปลูกกก จะต้องหว่านให้แน่นเมื่อเวลาปอกระเจาโตขึ้นจะทำให้ลำต้นตรงสูง และไม่มีกิ่งเวลาลอกเปลือกจากลำต้นจะทำได้โดยสะดวกระยะเวลาที่ปลูกพอประมาณเดือนพฤษภาคม ใช้เวลา ๕-๖ เดือนจึงสามารถนำมาใช้ทำเป็นเอ็นได้

วิธีทำเอ็นให้ลอกเปลือกปอ ออกมาขูดให้เหลือแต่ใย ซึ่งเหนียวมาก แล้วนำไปตากให้แห้งแล้วนำมาข้อมสีเป็นอ่อน เมื่อเวลานำไปทอกับกก สีจะได้กลมกลืนกัน จากนั้นจึงนำเส้นปอไปฉีกให้เป็นเส้นฝอย โดยดึงผ่านตะปูหรือเหล็กแหลม แล้วนำไปปั่นเป็นเส้นเอ็นที่มีความยาวติดต่อกันพันใส่แกนไม้ไว้ใช้สำหรับทอเสื่อต่อไป

วิธีการทอเสื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอเสื่อ

วิธีการทอเสื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอเสื่อ จะประกอบด้วย

- กกย้อมสีต่าง ๆ ที่ตากแห้งแล้ว
- เอ็น
- ฟืม
- ไม้พุ่งกก
- ม้ารอนั่ง

ก่อนที่จะทอเสื่อต้องนำเอ็นมาขึงไว้กับกก (ไม้ ๒ อัน ฟืมอยู่ตรงกลาง) โดยร้อยเอ็นผ่านรูฟืมจนเต็มฟืม การทอเสื่อนั้นส่วนมากจะใช้คนทอ ๒ คน ให้คนหนึ่งเป็นคนพุ่งกกเข้าไประหว่างฟืมกับเอ็นแล้วอีกคนจะเป็นคนเลื่อนฟืมมากระทบเส้นกกให้เข้าชิดติดเป็นผืนเดียวกัน

การแปรรูปเสื่อกก

เมื่อได้ผืนเสื่อที่ทอเสร็จเรียบร้อยแล้ว มักนำไปใช้ในการประดับตกแต่ง หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น เช่น พานหลังนาฬิกา กระเป๋า กล่องทิชชู และอื่นๆ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

--☆☆--☆☆--☆☆--☆☆--☆☆--☆☆--☆☆--☆☆--

บันทึกการเรียนรู้

เรื่อง “เสื่อจันทบูร”

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บันทึกการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บันทึกการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สะท้อนผลการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สะท้อนผลการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี